

INLANDSCHE INSECTEN.

DOOR

HUGO DE VRIES.

Zonder twijfel behooren de insecten tot die afdeelingen der levende natuur, die voor eerstbeginnenden de grootste aantrekkelijkheid hebben. Het verzamelen van planten of plantendeelen en het verzamelen van insecten zijn de twee groote wegen, waar langs de meesten hunne studiën van het leven beginnen. De talrijkheid der vormen, hun onvertroffen sierlijkheid en verscheidenheid, de gemakkelijkheid van het verzamelen en praepareeren, de mogelijkheid om zonder al te veel kosten een vrij uitgebreide verzameling bijeen te brengen, ziet daar zoovele oorzaken, die samenwerken om juist voor deze twee groepen van levende wezens de belangstelling in de hoogste mate te prikkelen.

Deze natuurlijke neiging behoeft echter leiding. De eerstbeginnende moet zich op het voor hem nieuwe en schijnbaar onafzienbare gebied kunnen oriëntteeren, hij moet leeren, op welke eigenschappen en kenmerken der verzamelde voorwerpen hij het meest moet letten, hij moet vernemen welke de doelmatigste rangschikking van het bijeengebrachte is. Gelukkig biedt onze populaire wetenschappelijke litteratuur hem in al deze opzichten de zoo noodige hulp aan, en het is zonder twijfel aan de krachtige leiding van zoovele voortreffelijke schrijvers, dat voor een groot deel de ingang en de omvang te danken is, dien de studie der levende natuur ten onzent in de laatste tientallen van jaren bereikt heeft.

Doch zulk een eerste leiding is niet genoeg. Zoodra het aantal nummers in de collectie eenigzins begint toe te nemen, wordt de hoofdvraag die naar het aanwijzen van de plaats in de verzameling,

aan de nieuw gevonden planten, of nieuw gevangen insecten. Is de verzameling, zooals thans eigenlijk van zelf spreekt, volgens een of ander natuurlijk stelsel gerangschikt, dan valt deze vraag te samen met die, naar de plaatsbepaling in dit natuurlijk stelsel. En deze vraag valt weer samen met die naar het opsporen van den naam der nieuwe soort. Want, in het eenmaal gekozen stelsel bepaalt de naam de plaats en omgekeerd de plaats den naam.

Het opzoeken van den naam van een plant of dier, heet kortweg het bepalen of het determineeren. En nu bestaat er, tusschen de beide richtingen, die ik in den aanhef noemde, het verzamelen van insecten en van planten, een zeer groot verschil. Het determineeren van planten, ten minste van de door eerstbeginnenden gewoonlijk verzamelde bloemplanten, is een geëffende baan; ernstige moeilijkheden doen zich haast niet meer voor. OUDEMANS' *Flora van Nederland*, de *Handleidingen* van SURINGAR en HEUKELS zijn in ieders handen; de aanvanger leert spoedig ze te gebruiken, en de geoefende neemt ze bij voorkeur te baat, zoodra de naam eener inlandsche plant hem onbekend of vergeten voorkomt. Het determineeren van planten kan voor den verzamelaar ter nauwernood een bezwaar genoemd worden, veeleer verhoogt het zijn genot

Wie echter, zooals schrijver dezes, in zijne jeugd getracht heeft zowel een verzameling van insecten als een herbarium aan te leggen, weet hoe groot het verschil tusschen beide juist ten opzichte van het determineeren is. Nagenoeg de eenige handleiding was, langen tijd, SNELLEN VAN VOLLENHOVEN's *Gelede dieren*. Zonder twijfel een voortreffelijk boek, eenig in zijn soort en onmisbaar en door tal van duidelijke en leerzame platen opgeluisterd. En toch, hoe menige zucht heb ik geslaakt, als na veel en lang zoeken en het wikken en wegen van allerlei moeilijkheden, ten slotte de naam van tor of vlinder niet kon worden gevonden! Wat afgebeeld was, was te herkennen; vele verwante soorten waren goed en voldoende beschreven; tot hunne familie en groepen konden de meeste gevangen diertjes gebracht worden, maar binnen het gebied van deze bleef nog zoo veel onzekerheid! Hoe dikwijls heb ik OUDEMANS' *Flora* met SNELLEN's boek vergeleken, en hoe standvastig viel de vergelijking ten voordeele van het eerste uit!

Natuurlijk kon daarvan slechts voor een klein deel aan den schrijver een verwijt gemaakt worden. Beide geleerden gaven den stand der wetenschap, zooals die toen was, naar hun beste krachten terug. En

de wetenschap, of liever de kunst, van het determineeren van planten had toen algemeen, zoowel in het buitenland als ten onzent, een veel hooger trap bereikt, dan die van het bepalen van insecten. Ook leent de stof zich veel beter. Het zoo geweldig veel grootere aantal soorten onder de inlandsche insecten, de kleinheid van de meesten hunner, de geringe verschillen, waardoor verwante vormen in vele afdeelingen van elkaar worden onderscheiden, bemoeilijken de kunst van determineeren natuurlijk in de hoogste mate. Toch is bij den aanvanger de behoefte dezelfde; hij voelt zich niet bevredigd, zoolang hij van zijn nieuwe vondst den naam niet weet. Zonder die kennis toch helpt hem die vondst, bij verdere studie en verder zoeken, niet veel; met haar is zij een middel om verder te komen.

Ieder, die SNELLEN VAN VOLLENHOVEN's boek gebruikt heeft, heeft den wensch gekoesterd naar een nieuwe, verbeterde, zelfs veel verbeterde uitgave. Doch in de omstreeks veertig jaren, die sedert het verschijnen van dat standaardwerk verlopen zijn, is aan dezen zoo algemeenen wensch niet voldaan. Zeker zijn verschillende geschriften verschenen, die min of meer in de bestaande behoefte voorzien en is het determineeren van insecten thans veel gemakkelijker dan toenmaals. Toch blijft aan een nieuwe uitgave de behoefte bestaan.

Maar zoodra men zich afvraagt, wat er noodig zou zijn, om aan deze behoefte geheel en al te voldoen, bespeurt men, dat een zoo algeheele omwerking vereischt zou worden, dat zij met het ontwerpen van een zelfstandig werk gelijk zou staan. En daarmede is de opgave nauwkeurig omschreven: een nieuw, zelfstandig werk, dat voor de tegenwoordige eerstbeginnenden zijn zal, wat SNELLEN VAN VOLLENHOVEN's boek in zijn tijd, voor zijne jongeren trachtte te zijn.

Deze omschrijving gevoelt iedereen, doch den moed om zulk een taak te ondernemen, heeft nog niemand gehad. Geheel nieuw, uit de oorspronkelijke bouwstoffen moet het boek worden opgebouwd. Aan den voorganger valt niet veel meer te ontleenen, dan het heldere inzicht in het doel, waarnaar moet worden gestreefd, in de behoefte, waaraan moet worden voldaan. Indeeeling, beschrijving, en de meeste figuren zijn thans verouderd en moeten door geheel andere worden vervangen. Want hoe reusachtig is de vooruitgang van de wetenschap der insecten juist in de laatste veertig jaren! Hoe snel is de kennis; zoowel theoretisch als ook practisch, toegenomen! Hoe uiterst omvangrijk, maar ook hoe grondig bewerkt en doorwerkt is de stof, waaruit thans een keuze moet worden gedaan!

Het is dan ook slechts natuurlijk, dat ieder belanghebbende met groote ingenomenheid gehoord heeft, dat eindelijk een nieuw boek de plaats van het oude, wel geliefde, maar toch verouderde zal komen vervangen. Dr. J. TH. OUDEMANS heeft, op uitnoodiging van de firma MARTINUS NIJHOFF te 's Gravenhage, deze bewerking op zich genomen en de eerste aflevering van het nieuwe werk *De Nederlandsche insecten* ligt thans voor ons. Twaalf zulke afleveringen, elk van 3 vel druks met vele figuren en 3 platen in steendruk, zullen in den loop van twee jaren het werk compleet maken (prijs per aflevering 90 cents).

Hoe de behandeling zal zijn van dat gedeelte, dat de verzamelaars en dus de meeste lezers in hoofdzaak belang zal inboezemen, laat zich nog niet beoordeelen, daar deze eerste aflevering nog geheel aan het algemeene gedeelte gewijd is. De plaats der insecten in de dierenwereld, hunne verdeling in orden, beschouwingen over het begrip "soort", over individueele verschillen, aberraties, variëteiten, rassen, monstrositeiten, hermaphrodieten, over dimorphie, trimorphie, polymorphie, over saizoendimorphie, enz. vullen de beide eerste hoofdstukken. De beide volgende zijn aan de gedaanteverwisseling en aan de gallen gewijd. Van het vijfde hoofdstuk, dat de eigenlijke inleiding voor het systematische gedeelte vormt en dat den lichaamsbouw der insecten, zoowel uit- als inwendig, behandelt, zijn nog slechts een tiental bladzijden verschenen. Deze behandelen den kop, met zijne verschillende onderdeelen en aanhangselen en zijn door een veertiental figuren opgeluisterd.

Het is vooral dit gedeelte, dat ons een inzicht in de grondige behandeling van het geheele werk geeft. De sprieten, die zoo uiterst verschillend zijn en waaraan zoo belangrijke systematische kenmerken worden ontleend, zijn door niet minder dan 12 teekeningen met de bijbehorende uitvoerige beschrijvingen voorgesteld. Zoowel de aard van hun bouw, als de beteekenis der daarvoor gebruikte termen, worden den lezer zonder eenige inspanning duidelijk en prenten zich gemakkelijk in zijn geheugen. Op dezelfde wijze voortgaande kan dit hoofdstuk een grondslag worden, waarop verder het geheele werk als een boeiend en vruchtbaar gebouw kan worden opgetrokken.

Ten slotte een enkel woord over de platen. Wie gehecht is aan die van SNELLEN VAN VOLLENHOVEN's werk, meent op het eerste gezicht dezelfde platen terug te krijgen. Maar de overeenkomst is slechts een algemeene. De uitvoering is dezelfde, even voortreffelijk, zoo

mogelijk nog beter. Maar de figuren zijn nieuw; andere voorbeelden zijn gekozen. De waarde der nieuwe platen wordt daardoor slechts verhoogd.

Moge aan OUDEMANS' boek een even warme ontvangst ten deel vallen als bijna een halve eeuw geleden aan zijn voorganger ten deel viel! Het voorziet in een zelfde behoefte; moge het daarin, steunend op een zoo zeer vooruitgegane wetenschap, in veel hoogere mate voldoen! De naam van den schrijver is ons een waarborg voor het welslagen der onderneming; zijn boek worde voor velen een vriend en een leidsman!
